

Niecznany tu dotąd — na dworze carskim i w domach dostojnych w Petersburgu używany

BALSAM URALSKI
(Uralsoj Balsam)

przyrządzony z żywej dzikawki na Uralu rosnącej jako niezawodny środek na

bol zębów

dziurawych i pękniętych, skuteczny na flegmy, nie razi nigdy dziąseł ani białoszyby, jest do nabycia w składni Komisaryj górnym w handlu p. Stachewicza, plac Marjański we Lwowie, na prowinii w handlu p. Adamowicza w Brodach, p. Kordeckiego w Złoczowie, p. G. Morawetza w Podwołoczyskach, w aptece p. Karzykiewicza w Podtajoach i w innych aptekach.

Dokładny opis i sposób użycia przy fiaszeczkach.

Cena fiaszeczki 60 ct.

Medal złoty na wystawie powszechnej w Paryżu 1878 roku.

Aparat Gazozne Brista
nazwany i zabrawetowany.

JEDYNY jaki potwierdzony przez AKADEMIA MEDYCYNĄ.

Za pomocą tego aparatu, powiększenie ciśnienia, kładzie się do jednej chwili przygotować z bardzo małym kosztem WODE SALKONOWĄ i wszelkie napoje gazowe, jakoteż Wisky.

Soda, Limonada gazowa i wino musujące etc.

Aparat e 1, 2, 3, 4 i 6 butelkach.

Proszki w paczkach autostawo do aparatu e 1, 2, 3, 4 i 6 butelkach.

Dotarcie można w głównych aptekach.

1028 1-12

MONDOLLOTT SYN,
Inżynier fabrykant,
w Paryżu przy ulicy Chaussée d'Éan. 94 i 96, we Lwowie w apt. P. Mikolascha.

R. Schwarzwald
ulica Wekslarzka 1. 9, kamienica Wgo Bobory, obok czaparkarza Schamesa:

zupelna wyprzedaz

najlepszych sukien, a to:

uzbranie męskie od 7. — do 15. —
zaburki od 5. — do 12. —
spodnie sukienne od 2.50 — 4. —
Ubranie dla chłopczyków od 2. 1.50 do 3. 8.50.

Palety zimowe od 12 zł. do 15 zł. 2365 1-8

Bez bólu
i bez wstrzykiwania

bez lekarstw przekradających trawieniu, tudzież bez chorób następnych i przerwania zatrudnienia, wyłącza według zupełnie nowej metody, doświadczony w niezliczonych wypadkach **zapławy moczowe**, tak świeżo powstałe, jakoteż bardzo zastrzałe, naturalnie, gruntownie i szybko

Dr. HARTMANN,
członek lekarskiego Wydziału, w Wiedniu Stadt, Haaburgergasse, Nr. 11. Wyleczy także wrzuty skórne, seplenia, zapławy u kobiet, biadaczkę, nieplodność, upławy, 1961

ostabienie męskie.
bez wyrzutu i bez wypalania, również leczy syfilis i wrzody wszelkiego rodzaju, za pomocą korekcyjnej. Za dyskretną reży, a na żądanie w swia bezwzględnie lekarską.

Najlepszym świadectwem **jest prawda!**

I prawda jest, że za pomocą sławnie znanej instrukcji prof. Rud. Orlicke (naszego sławnego matematyka loteryjnego) Westend-Berlin, wygrałem TERNO. Big zapłać panu kochny pasie Orlicke.

Berno. Anna Wollmaier, akuszerka.

(Prawdziwość potwierdza D. R.)

Niechaj się żądający pomocy z zaufaniem udadzą do prof. Rudolfa Orlicke, literata matematyki Westend-Berlin, który natychmiast udzieli bezpłatnie bliższych objaśnień.

2017 1-1

Swieże transporta

Wód mineralnych

nadchodzą od dnia 4go b. m. codziennie do składu wód mineralnych,

Piotra Mikolascha we Lwowie.

Pocztą lub koleją wyselam tylko po otrzymaniu zadatku.

Losy listów zastawnych:

30 Losy listów zastawnych:
30 Losy listów zastawnych:
30 Losy listów zastawnych:
30 Losy listów zastawnych:
30 Losy listów zastawnych:
30 Losy listów zastawnych:
30 Losy listów zastawnych:

!Najszerszy los procentowany!
Wyborna pewność i szansa na wygraną!
Rocznie 6 ciągnięć!
Najbliższe ciągnięcie 15. kwietnia!
Główna wygrana 50.000 zł.
Najniższa wygrana 100 zł!
Na każdy w kwocie 100 zł. wyciągnięty los przypada kwit wygranej do następnego wszystkich ciągnięć.
Można tedy jednym losom zrobić kilka wygranych!
Wartość kwita wygranych 28 zł.
Sprzedajemy talony po urzędowym kursie dziennym lub wyciągnięciu do spłaty talami!
Na kapłone u nas losy udzielnym talonem w kwocie 60 zł. na 5%
PROMESY TYLKO po 1 zł. i stempel.

Wechslergeschäft der Administration des

MERCUR

Wiedeń, Wollzeile, Nr. 13. Oh. Cohn, Wollzeile, Nr. 13.
1831 1-6

Zmiana lokalu.

Leopold Warchałowski
budowniczy z upoważnieniem władz rządu zaprzysiężony rzeczoznawca sądowy

Wykonuje wszelkie roboty w zakresie budownictwa wchodzące, przyjmując prowadzenie robót tak w mieście Lwowie jako też i na prowincji.

Zamówienia przyjmuje Plac Kapitulny 1. 2. I. piętro. Lwów.

W dobrach Olejowie
jest czwórka szpakowatych koni

czteroletnich, ujeżdżonych i spokojnych, 15tej i ćwierci miary, do sprzedania. Pocztą Olejów, dworzec Zborów. 2846 2-5

Zupelna wyprzedaz

reszty MEBLI, luster itp.

R. Schön i Gebhardt we Lwowie

niżej cen szacunkowych (w Hotelu Langa) 2291 1-2

Realność

w Zamarstynowie, we wsi, stanowiącej część przedmieścia miasta Lwowa, obejmująca 1 1/2 morga ogrodu warzywnego i owocowego, tudzież 7 morgów pola ornego i 1 1/2 morga jak najlepszej jakości, wszystkie dobrze zagospodarowane; dom mieszkalny drewniany, duży obszerny, stajnia i stodoła, jest w wolnej ręce do sprzedania. Bliższa wiadomość udzieli p. Buszacki, poczta w miejsc. albo w Wydziale krajowym (cena 8.200 złr.) 2320 1-8

PLASTER THAPSIA
LE PERDIEL-REBOULLEAU

jedynie przyjęty w Szpitalach jako najlepszy, najdogodniejszy, najpewniejszy i najmniej kosztowny ze środków przeciw

KATAROM, KASZLOM, ZAPALENIU DYCHAWEK PŁUC, CIERNIOM I BOLOM REUMATYCZNYM I ARTRYTYCZNYM, etc., etc.

Moras'a plyn

wzmocniający porost włosów, zapobiegający tworzeniu się łupieżu i działający skutecznie przeciw wypadaniu włosów znajduje się na składzie

w aptece pod Gwiazdą **Piotra Mikolascha** we LWOWIE.
Cena fiaszeczki 1 zł.

Swieże transporta

Wód mineralnych

nadchodzą od dnia 4go b. m. codziennie do składu wód mineralnych,

Piotra Mikolascha we Lwowie.

Pocztą lub koleją wyselam tylko po otrzymaniu zadatku.

Najbliższe, niezawodne

Drożdże

prasowane po zł. 1.20 kilo równie, najnowsze, w-lce dogodno

FABRY NA PISANKI

w 10 ładnych kolorach

Pakietek na 20 jaj po 6 ct., złote i srebrne kolory po 10 ct.

jakoteż i wszelkie w zakres handlu kraszennego i kolonialnego wchodzące towary, pierwszy i jakości a najtańszej polowej handel

St. Markiewicz
we Lwowie w rynku 1. 42.
2191 3-5

Cukiernia Müllera
plac Marjański,

1 1/2 kilo 12 gatun. karmelków 80 ct. Najwyb. pomadki zł. 1.50. Owoce poludniowe zł. 2. CZEKOLADKI Mas. zł. 2. Najsm. kawa, herbata i czekolada.

WYROBY SPECYALNE. PARFUMERYA AUX VIOLETTES DE PARME ED. PINAUD

Mydło ..... AUX VIOLETTES DE PARME
Essencya dla chustek... AUX VIOLETTES DE PARME
Woda tualetova ..... AUX VIOLETTES DE PARME
Pomadka ..... AUX VIOLETTES DE PARME
Olejek ..... AUX VIOLETTES DE PARME
Puder ryżowy ..... AUX VIOLETTES DE PARME
Kosmetyk ..... AUX VIOLETTES DE PARME

37, Boulevard de Strasbourg, 37.

Dzierzawy

od 800 do 600 morgów w dobrej glebie z dobrymi budynkami poszukuje dziś zręczny i utywny posiadacz odpowiednio środki. Adres A. H. poczta Kadymno.

Z własnej fabryki!

Nagrodzone medalami zastugi

ŚWIECE

woskowe i stearynowe

KOSCIELNE I POGRZEBOWE

sprzedaje najtaniej

HANDEL FRYD. SCHUBTHA I SYNA

Lwów, Rynek 45.
Rozsyła cenniki szczerogółowe franko. 2278

Moras'a plyn

wzmocniający porost włosów, zapobiegający tworzeniu się łupieżu i działający skutecznie przeciw wypadaniu włosów znajduje się na składzie

w aptece pod Gwiazdą **Piotra Mikolascha** we LWOWIE.
Cena fiaszeczki 1 zł.

Esencja do ust „Eucalyptus“

niezwykły przyjemny i trwały, w oczyszczeniu i trwałej, jest wyciągnięciem z białych eucalyptusów, jest jedynym przez medycynę znakomitości uznanym środkiem przeciwzapalnym przeciw dylem, anginie, miazmatycznemu błonogardzi, odwarciu powłok w infekcyjnych gruźlicach, zapaleniu gardła, ostryżu i w innych

C. k. uprz. i marka ochronna. Złapaczka.

rosyjski rząd zaprowadził esencję do ust „Eucalyptus“ w publicznych szpitalach, jako środek odświeżający i odkażający dla chorych i jako środek do leczenia słabości zaradkowej w ustach.

Cena fiaszki zł. 1.20

Zawartość w opakowaniu w aptekach i składach porfium austro-węg. monarchii i zagranicą.

Główny skład u Felixa Griesensteidl, Wiedeń, I. Sonnenfelsgasse 7.

Wszystkich naszych składach, jest także do nabycia dr. C. M. Fehera sławne już w 1848 w Londynie wielką medalami nagrody wyciągnięciem dr. C. k. uprz. mydło do ust „PURITAS“

środek do higienicznego pielęgnowania ustnej i kieszonkowej szczy. We Lwowie do nabycia w handlu Al. Strada Dzikowskiego, Marcina Müllera w apt. J. Bielezka, Buekora i P. Mikolascha A. Stefa syn., Fr. Ehrlicha i J. Jankowskiego.

INJECTION BROU

Sapropowiadanie higieniczne i niezawodny środek do leczenia wszelkich chorób pęcherzowych i pęcherzowo-pęcherzowych

Synte które losy bez żadnych innych lekarstw. Znajduje się we wszystkich aptekach na kuli słowackiej; w Paryżu u p. J. Forré, apteczka 102 ulica Biobellou; w Lwowie w aptekach pp. Krzyżanowskiego (obok Brygidki), Mikolascha i Z. Buekora, w Krakowie Transylwanickiego i Bedyka, w Czerniowcach Goliczowskiego.

1890 15-59

Premiowane w Lyonie 1872, Wiedniu 1873, Paryżu 1878 medalem srebr.

Saxlehnera źródło wody gorzkiej

HUNYADI JÁNOS

analizowanej przez Liebiga, Bunsena, Freseniusa, według orzeczenia znakomitych lekarzy (Bertolli, Virchow, Bamberger, Hirsche, Emarscha, Wunderlicha, Kussmala, Scanzoniego, Spigelberga, Friedreicha, Nussbauma, Buhla Schultze Ebsteina itp.) uznana i polecona jako

najwysmienitsza i najskuteczniejsza ze wszystkich wód gorzkich.

Składy we wszystkich znaczących handlach wód mineralnych i prawie we wszystkich aptekach, jednakoż uprasza się P. T. Publiczność w własnym jej interesie, ażeby w składach żądano wyrażnie **Saxlehnera wody gorzkiej.**

2361 1-20

Właściciel: **Andreas Saxlehner** Budapest.

Od 40 lat istniejący we Lwowie

SKŁAD WEDLIN
ADAMA JAKUBOWSKIEGO

przy ul. Halickiej 1. 12.
półca 2863 1-3

na Świąta Wielkanocne

wyborowe SZYNKI surowe lub gotowane, KIELBASE polską, OZORY wołowe i wieprzowe, POŁĘDWICE itp.

J. DREXLER & Synowie

WE LWOWIE przy plac Kapitulnym Nr. 2.

polceją w światło otrzymanym zapasem i po najumiarkowanych cenach:

Dywany angielskie

Chusteczki do nosa, Szirtingi Schrolla, BIELIZNĘ męską, SKARPEKTI, Pończochy, Kocyki, Firanki, Dreślzki liberyjne

Najnowsze SATYNY i KRETONY na suknie damskie

Próbki i ośniki oraz zamówienia na prowincje wysyłamy odwrotną pocztą.

2829 2-3

Biuro wywiadowcze

M. LEWINSKI w Rzeszowie, Nowe Miasto.

Poradniczy w kupnie, sprzedaży lub zamianie dóbr ziemskich, folwarków, kamieniołamów, zboża, bydła i maszyn rolniczych itp., jakoteż w wyszukiwaniu wszelkich dzierżaw.

Rekomenduje i dostarcza ofiarzystów i usług ekonomicznych tak w kraj jakoteż i za granicą. Dostawia ludzi do fabryk, kurni, pługów i kolejowych robót w znacznej ilości i częściowo pod jak najkorzystalszymi warunkami i kłopotami za jego wyjątkiem.

Biuro przez zawieranie stosunków w kraj i zagranicą, przez akurację i szlachetne wypełnianie poręczeń, spodziewa się zasłużyć na zaufanie i szanownych obywateli

TH. BRETA fabryka wyrobów żelaznych w OTTYNII,

Dla właścicieli dóbr i przemysłowców.

(telegraf, poczta i stacja kolei) dostarcza wszelkiego rodzaju narzędzi rolniczych i maszynowych, urządzeń do młynów i tartaków, gorzelni, odlewów budowlanych i maszynowych itp. Ze względu na znaczne ulepszone urządzenia i mając zdolnych robotników zapewniamy się szybkie uskutecznienie zleceń.

274 8-10

Licytacja Szkartów.

W c. k. głównej fabryce tytoniu w Winnikach sprzedane będą w drodze publicznej licytacji szkarty, a to: drzlehowe, zgrzebne, papierowe, sznurowe, żelaza i t. p.

Mające chęć licytowania mają tutaj nadesłać swoje pisemne oferty najdalej do dnia 26. kwietnia o godz. 12. w południe.

Oferty muszą być zaopatrzone stemplem na 50 ct. w. a i takowy przepis się należy.

Bliższe warunki i wykaz sprzedawanych szkartów, przegladną można w tutejszym ekspedycie podczas godzin urzędowych.

Winniki, dnia 11. marca 1881. 2366 1-8

Esencja do ust „Eucalyptus“

niezwykły przyjemny i trwały, w oczyszczeniu i trwałej, jest wyciągnięciem z białych eucalyptusów, jest jedynym przez medycynę znakomitości uznanym środkiem przeciwzapalnym przeciw dylem, anginie, miazmatycznemu błonogardzi, odwarciu powłok w infekcyjnych gruźlicach, zapaleniu gardła, ostryżu i w innych

C. k. uprz. i marka ochronna. Złapaczka.

rosyjski rząd zaprowadził esencję do ust „Eucalyptus“ w publicznych szpitalach, jako środek odświeżający i odkażający dla chorych i jako środek do leczenia słabości zaradkowej w ustach.

Cena fiaszki zł. 1.20

Zawartość w opakowaniu w aptekach i składach porfium austro-węg. monarchii i zagranicą.

Główny skład u Felixa Griesensteidl, Wiedeń, I. Sonnenfelsgasse 7.

Wszystkich naszych składach, jest także do nabycia dr. C. M. Fehera sławne już w 1848 w Londynie wielką medalami nagrody wyciągnięciem dr. C. k. uprz. mydło do ust „PURITAS“

środek do higienicznego pielęgnowania ustnej i kieszonkowej szczy. We Lwowie do nabycia w handlu Al. Strada Dzikowskiego, Marcina Müllera w apt. J. Bielezka, Buekora i P. Mikolascha A. Stefa syn., Fr. Ehrlicha i J. Jankowskiego.

INJECTION BROU

Sapropowiadanie higieniczne i niezawodny środek do leczenia wszelkich chorób pęcherzowych i pęcherzowo-pęcherzowych

Synte które losy bez żadnych innych lekarstw. Znajduje się we wszystkich aptekach na kuli słowackiej; w Paryżu u p. J. Forré, apteczka 102 ulica Biobellou; w Lwowie w aptekach pp. Krzyżanowskiego (obok Brygidki), Mikolascha i Z. Buekora, w Krakowie Transylwanickiego i Bedyka, w Czerniowcach Goliczowskiego.

1890 15-59

Premiowane w Lyonie 1872, Wiedniu 1873, Paryżu 1878 medalem srebr.

Saxlehnera źródło wody gorzkiej

HUNYADI JÁNOS

analizowanej przez Liebiga, Bunsena, Freseniusa, według orzeczenia znakomitych lekarzy (Bertolli, Virchow, Bamberger, Hirsche, Emarscha, Wunderlicha, Kussmala, Scanzoniego, Spigelberga, Friedreicha, Nussbauma, Buhla Schultze Ebsteina itp.) uznana i polecona jako

najwysmienitsza i najskuteczniejsza ze wszystkich wód gorzkich.

Składy we wszystkich znaczących handlach wód mineralnych i prawie we wszystkich aptekach, jednakoż uprasza się P. T. Publiczność w własnym jej interesie, ażeby w składach żądano wyrażnie **Saxlehnera wody gorzkiej.**

2361 1-20

Właściciel: **Andreas Saxlehner** Budapest.

Powien pachtarz żyć sobie **wynajęć**

wydój mleka

w większym skarbku na wyrob masła. Złożyć może na żądanie kaucyj. Wiadomość: poste restante we Lwowie, pod lit. F. G. 2324 2-8

Pewna wdowa po urzędniku żyćy sobie we Lwowie lub innym większym mieście w Galicji lub za granicą, lub na prowincji, wzięść na wypłatę małą realność. Także żyćy sobie w jakiej bezrolnej wielkiej familii wędzić dla usługi z placu czeroczną. Zgłoszenia poste restante listy L. L. we Lwowie.

Preparaty salicylowe.

WODA DO UST I PROSEK DO ZĘBÓW

są najwyborniejszymi środkami higienicznymi ku utrzymaniu czystości i zębów w stanie zdrowym.

Jedyny skład tychże w aptece pod Gwiazdą **Piotra Mikolascha** we Lwowie. 1-2

Wynaleziona w r. 1856

Massa do wiania

jest nie przeciętnym w doposażeniu tak z miękkiego lub nowej, a podług życzenia piękniejszą i trwałą

O. T. Winckler, Lwów.

Całkiem świeży transport

Amerykańskich prawdziwych jabłek obieranych kompotowych, do wszelkich legumin lub kompotów, jako najlepsze i najszerszy artykuł dotychczas znany 1 kgr. po zł. 1.80. 2810 2-3

Wysmienitsza prawdziwa wywęse węglerna 1 kgr. po 80 ct. **Świecie prawdziwe** 1 ft. w w. 300 gr. 63 ct. **Pieczyska, Suchary dla psów** z ekstraktu mienicznego się składające, jako najszerszy i najpożywniejszy pokarm dla wszelkich zwierząt domowych, 1 kgr. w fiaskach po 24 ct. — polca Handel hurtowy

O. T. WINCKLERA, Lwów, Dom Narodny.

Doniesienie

dla szan. pp. kollatorów i Wiel. XX. Proboszczów.

Konstanty Dzbański

malarz, który przeważnie poświęca się sztuce religijnej i ed wielu lat w tym kierunku pracuje, mieżka obecnie we Lwowie przy ul. Zielonej Nr. 4. I. piętro i polca się Szan. pp. kollatorom i Wiel. XX. Proboszczom. Mieszajęcy na prowincji a żyjący sobie zapewnić obrat, nacz. listownie porozumieć się, przycyając dokładną miarę obrazu i treść onego. 2300 4-6

DOSKONAŁOŚĆ.

WODA UNIVERSALNA PANI S. A. ALLEN,
DO ODDRODZENIA WŁOSÓW.

Nadaje bez zawodu swiętym włosom pierwotny kolor. Pobudza porost włosów, a pod szybkim jej działaniem, znika rychło siwizna. Doświadczenie po jednorazowym już użyciu przeka dostatecznie, że środek ten wartością i doskonałością swoją przechodzi wszelkie tym podobne preparaty. Woda p. S. A. ALLEN nie jest farbą lecz naturalnym dobroczynnym czynnikiem do oddrodzenia i wzmożenia włosów.

Flaszki opakowane są w różowy papier i tylko takie są prawdziwe. Znajdują się w wszystkich fryzjerów, w składach perfum i aptekach. Główny skład i fabryka w Londynie 114 & 116, Southampton Row.

Pewna i korzystna lokacja kapitału.

3% listy zastawne

c. k. uprz. Zakładu kredyt. ziemskiego. Rocznie 6 ciągnięć. — Główna wygrana 50.000 złr. Wyciąg. 100 zł. wyciągnięty wygrana w kwocie 100 zł. biorą także udział w dalszych ciągnięciach wygranych.

Drugie ciągnięcie 15. kwietnia 1881.

Sprzedajemy te obligacje podług dziennego kursu, jakoteż na spłatę w miesięcznych ratach po 5 złr.

Sokal & Lilien,
kantor wymiany we Lwowie.

Kupujemy i sprzedajemy także wszystkie listy zastawne, obligacje państwowe, jakoteż akcje po najszerszych cenach. Wszystkie polecenia z prowincji wykonujemy bezwzględnie bez doliczenia prowizji. 2366 3-2

Przeciw łysinom

siwieniu włosów i tworzeniu się łupieżu

skutkuje według codziennych nadchodzących świadectw i pism dziękczynnych jedynie i wyłącznie

Olejek taninowy dr. Moras

Szanowny panie aptekarzu

Upraszam o przyświadczenie mi wielkiej flaszki olejku taninowego dr. Moras. Skuteczność tego środka jest wyborna, wypadanie włosów ustalo, a nawet gęsty porost się okazał.

Wiedeń, d. 5. stycznia 1880 **Wilhelm Wagner.**

Panie aptekarzu Józefie Fürtz w Pradze!

Z radością mogę panu donieść, że w skutek użycia olejku taninowego dr. Moras, trwające od dwóch lat wypadanie włosów, zupełnie ustalo. Mam nadzieję, że przy pomocy tego środka odyskam dawne moje włosy piękne.

Mariabud, d. 18. sierpnia 1879. **Maria Zambrowska.**

Wielmożny Panie!

Licząc zaledwie trzydzieście lat i być tyż, a, jest wcale rzeczą nieprzyjemną. Gdybym nie używał olejku taninowego dr. Moras, byłoby do dzisiaj starość brodek ten zdziłał u mnie w kilka tygodniach czasu, co wszyscy, którzy mię znają, stwierdzą. Upraszam i t. d.

Bukowa 8. stycznia 1880. **Jarosław Dotkoł, rządcą dóbr.**

Do nabycia we fiakonach po 2 zł. i 1 zł. we Lwowie u Zygm. Buekera, apt. pod „Srebrnym Orłam“, przy ulicy Krakowskiej; w Czerniowcach w apt. J. Goliczowskiego. 2018 2-2

ASTHMA

CYGARETKA INDYJSKIE (CANABIS INDICA)

F. GRIMAUDT i Cie, Aptekarzy w Paryżu,
8, ulica Vivienne.

Wszystkie środki są do dziś używane przeciw astmowi, w jakiejby nie byłoby formie i posiad. miły zawsze są podług w. belgijskiej, astmowi, nieprzyjemny albo szkodliwy.

Niedawne doświadczenia dokonane w Niemczech, a powtórnem w Prowincji pruskiej, że konopie indyjskie z Bengalu (Cannabis indica) posiadają własności skuteczne do zwalczania przeciw siłom szkodliwym, jak również przeciw wazjom nerwowym, suchym, gorączki, zakatarzenia, ochrypłości i trzęsienia głosu, neuralgii twarzy i głowienia.

Dla uniknięcia liczących fałszywych i nieadownych, żądał aby stemple rządowy francuzki krolewiczki, siwowodnie do dnia 22. listopada 1873, marka fabryczna i podpis GRIMAUDT i Cie. znajdowały się na każdej cygarce.

Dotarcie można w głównych aptekach w POLSCE i w AUSTRII.

We Lwowie do nabycia w aptekach pp. Piotra Mikolascha, Z. Buekora i Bielezka.

ASTHMA

CYGARETKA INDYJSKIE (CANABIS INDICA)

F. GRIMAUDT i Cie, Aptekarzy w Paryżu,
8, ulica Vivienne.

Wszystkie środki są do dziś używane przeciw astmowi, w jakiejby nie byłoby formie i posiad. miły zawsze są podług w. belgijskiej, astmowi, nieprzyjemny albo szkodliwy.

Niedawne doświadczenia dokonane w Niemczech, a powtórnem w Prowincji pruskiej, że konopie indyjskie z Bengalu (Cannabis indica) posiadają własności skuteczne do zwalczania przeciw siłom szkodliwym, jak również przeciw wazjom nerwowym, suchym, gorączki, zakatarzenia, ochrypłości i trzęsienia głosu, neuralgii twarzy i głowienia.

Dla uniknięcia liczących fałszywych i nieadownych, żądał aby stemple rządowy francuzki krolewiczki, siwowodnie do dnia 22. listopada 1873, marka fabryczna i podpis GRIMAUDT i Cie. znajdowały się na każdej cygarce.

Dotarcie można w głównych aptekach w POLSCE i w AUSTRII.

We Lwowie do nabycia w aptekach pp. Piotra Mikolascha, Z. Buekora i Bielezka.

Zadłużenie mniejszych własności. 1)

I. Zakład kredytowy włościański.

Niewdzięczna to praca poruszać sprawy zapomniane, a tem niewdzięczniejsza, jeżeli liczne głosy, krom przemijającej wrzawy nic nad to nie pozostawiają. Podobno, że zeszlorzona kampania rustykalna, takim bowiem mianem chrzącąc akcję przeciw działalności Zakładu kredytowego włościańskiego we Lwowie wyrażniej dodatnich następstw nie spowodowała. A dla czego? Bo z tej strony z której najbardziej usłowoano podnieść powszechność sprawy istotnie piekającej, zbytkiem pretensjonalnego gadulstwa i mnogością teoretycznego tylko znaczenia wniosków zechnięto ją do rupieci polemik jednodniowych.

Ogólna cecha wszystkich prawie głosów tu i ówdzie podnoszonych i towarzyszących im artykułów dziennikarskich, oprócz jednego „bez gniewu dla nauki“ że Lwowa w czasie zamieszczono było to, że rzetelni przyjaciele ludu, traktowali sprawę bez dostatecznej znajomości przedmiotu. Jedni albo nie znali dokładnie statutu Zakładu kredyt. włośc. — posiadającego Najwyższą sankcję, lub późniejszych zmian takowego, drudzy przeczytawszy statut nie zadawali sobie trudu zbadać wszechstronnie procedurę Zakładu, instrukcjami i okólnikami dyrekcji określona, a pod kontrolą komisarza rządowego w życiu Zakładu istniejąca.

Wśród chaotycznych dosyć pojęć ze strony niektórych atakujących, z których jedni uderzali na założycieli Zakładu, inni ostrzegali nawet „akcjonariuszów“ banku, o groźności im katastrofie, inni nakoniec dyrekcji przypisali wszystko złe — głos szanowanego członka towarzystwa rolniczego hr. Golejewskiego zamknął niejako usta i położył kres rozprawie, zresztą bardzo ożywionej w zgromadzeniu zeszlorzonym tego towarzystwa. a brzmiał on krótko i węzłowato. „Widnie rząd, który statuty tego Zakładu zatwierdził, a nie tych, którzy takowe wykonują.“

Gdy nikt ze stowarzyszonych nie miał już chęci rozprawić nad statutami a wykonywania tych nie znał, pogrzebano sprawę porzonią, bez rezolucji.

Na tem mniej więcej skończyła się kampania rustykalna w towarzystwie gospodarskiem we Lwowie w r. z. Obecnie podniesiona ponownie przez ankietę towarzystwa gospodarskiego we Lwowie zestrzelona jest w rezolucjach, które jakkolwiek wymowne, ścisłej jednak krytyki wytrzymać nie mogą, jak to łatwo dostrzedz można z przemówienia komisarza rządowego.

W tym roku dowiedzieliśmy się, w zgromadzeniu Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, że Zakład kredytowy włościański musi mieć statut nie tak konieczny żyć, tylko, że nie wykonuje takiego a nawet dowiedzieliśmy się, że rząd zawinił ciężko, brakiem kontroli nad wykonywaniem statutu Zakładu i to w takich punktach jak: że pożyczki miały być dawane na polepszenie i prowadzenie gospodarstw, a mogły być zmarnowane przez biorących, lub że wysokość tychże pożyczek miała być udzielona na podstawie oszacowań cenzorów a mogło się dzieć inaczej. Wreszcie, ażeby wrazie zalegających rat zaraz takowe ściągano egzekucyjnie, niedosyć ściśle przestrzegano postanowień statutu.

Bardziej ułatwionej zadania odpowiedzi natychmiastowej, nie mógł mieć żaden komisarz rządowy takimi zarzutami zaskoczony.

„Komisarz rządowy dyrekcją Zakładu być nie może.“ Lecz dajmy na to, że gdyby kontrola rządowa dosięgnąć mogła aż tych wszystkich szczegółów dotyczących 60.000 członków i dłużników Zakładu pytamy się, czy komisarz rządowy niemógłby z gruntownym przeswiadczeniem i apodyktyczną pewnością zapewnić, że dyrekcja Zakładu nie wydała jednej pożyczki, któraby nie miała statutami przewidzianego uzasadnienia a szacunki cenzorów, jako nieraz przesadne redukowała, przy wymiarze kredytu?

W stosach podań, o pożyczki Zakładu nie wycytnamy nic innego tylko, że dla zapłacenia takich a takich długów lichwiarskich, dla spłacenia siostry lub brata, dla zakupienia wola lub konia itp.: wreszcie dla spłacenia reszty ceny kupna nabytego przez włościanina gruntu prosi on o pożyczkę. Podanie takie musi być stwierdzone przez cenzorów, i przelozonego powiatowej kasy i istotnie w rzadkich wypadkach może się rozmiar z prawdą, czego jednak powiedzieć nie można, o oszacowaniach wartości gruntu, przez cenzorów, jak to wyżej wskazałem.

Jeżeli jednak biorący pożyczkę użył tych pieniędzy zamiast na cel wskazany, na podniesienie dochodów w propinacji, na podniesienie stracił, próżniactwem zaniedbał spłatę rat, albo elementarnym wypadkom uległ, to już w tych rzeczach, ani dyrekcja Zakładu, ani najsurowsza kontrola rządowa nie zaradzi, ani niezaradziłoby Towarzystwo kredytowe ziemskie, gdyby jego członkowie, czego obraniaj Boże, w Ems, Ostendzie itp. przekapali zaciągane pożyczki, lub przegrali takowe w jakim banku puszczającym grę giełdową, lub chorobliwie spekulacji, albo nieprodukcyjne wkłady zagrzebały zaciągnięte pożyczki bezpowrotnie.

Zastanowienia godne zaiste, jak z tej strony można było atakować Zakład i czynić kontrolę rządową odpowiedzialną, za czynności wolnego obywatela państwa?

Rzucony zarzut „na duży“ Zakładu, a rzucony w poważnym zgromadzeniu, budzi nie małą sensację i albo podniesiony być powinien, do należytej miary uzasadnienia zarzutu faktami i zasługującymi na to piętno, albo przez Zakład poważny a zostający pod takim zarzutem i zaznaczony rezolucjami, dosadnie obalonymby być powinien.

Ogólniki zresztą znane, dla czego kredyt dla włościanina staje się droższym, gdy tańszym być powinien, starania w tym kierunku etc. etc. przypadają bardzo do myśli ogółu, ale bardziej przy przypadkach jeszcze i ogół takowe szczerzeby uznać, gdyby z równą wartością słowa i czynu, w ciałach parlamentarnych i u rządu, rychlej do skutku doprowadzone zostały, za czynnym współdziałaniem tychże samych przyjaciół irzeźników w ludu.

Oto rachunek pożyczki włościańskiej na 100 zhr. zaciąganej w Zakładzie kredytowym włośc. a i w kasach zaliczkowych na procent 10%.

1. Wyjęcie ekstraktu (z pisaniem) 1 zł. 50 c	
2. Skrypt notarialny z wypisem 3 zł. 63 c	
Stempel do intabulacji i czesne za podanie 3 zł. 55 c	
4. Stempel do uzupełnienia ekstraktu 1 zł. — c	
Suma 9 zł. 68 c	

Jeżeli istnieje już księga gruntowa mniejszej posiadłości.

A jeżeli nie, to kształt wydatków inny:

1. Opis zastawny, względnie do liczby zgłoszeń biorących pożyczki od 2 zł. 36 c do 5 zł. 36 c	
2. Doręczenie uchwały przyjmującej do sądownej wiadomości — zł. 17 1/2 c	
3. Skrypt i wypis 3 zł. 63 c	
Suma 9 zł. 16 1/2 c	

Czyli że ten rachunek znaczy, że jeżeli włościanin zaciąga dług hipoteczny, pierwszej zanim otrzyma 100 zhr., od których ma płacić 10%, z góry już wydał przeszło 9%, z których ani centa, nie wziął, ani udzielając mu pożyczkę Zakład, lub wypożyczając Towarzystwo zaliczkowe.

Powyższy rachunek wykazuje jasno punkt drogości drobnego kredytu dla włościanina, więc przedewszystkiem o usunięciu tej drożyzny starać się wypada.

Tem zaznaczając wstępnych słów kilka, o toczących się obradach nad dola ludu galicyjskiego, pograżonego w długach u Zakładu kredytowego włościańskiego zaciąganych, przechodzę do ocenienia sprawy tej samej w rdzennej treści, lecz z odmiennego wcale punktu zapatrywania traktowanej, aniżeli ten widzę w przedwziewnej myśli ankiety Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Zadłużenie włościan naszych wzrosło i zdaje się wzrastać w miarę przyniesienia Towarzystw zaliczkowych, kas gminnych, ułatwionej kredytu w kasach oszczędności i w miarę obniżenia stopy w Zakładzie kredytowym włościańskim, wzrastać będzie.

Statystyczne daty tego zadłużenia wykazują ustawicznie powiększanie się stanu dłużnego włościan, chociaż należy przyznać, że Zakład włościański z dziewięciu blisko milionów wydanych pożyczek, do siedmiu już w obiegu będących zredukowany został. W miarę wzrostu długów mnoży się i wywłaszczania lub coś podobnego do takowych. Liczne rozpisywanie liścicy, częściowe usprzedaże, i sekwestracje, prawie wieczyste dzierżawy pomiędzy ludem za pożyczającym się u możniejszych sąsiadów, by ratować się przed wywłaszczeniem, dają ogółowi wiele do myślenia i kiedy to wszystko spostrzegamy zbiera nas lęk gdzie my damy?

Zakład kredytowy włościański we Lwowie, jako ten, który liczbą członków i dłużników zarazem zajął najwybitniejsze miejsce pomiędzy odtulającymi włościan, z natury rzeczy przedstawia najwyższy przedmiot zajęcia ogółu myślicy obywateli kraju i konsekwentnie stoi on i stać musi pod ich kontrolą i ciągłą uwagą na swoje operacje. Nietylko wielowładna i różnie rozumująca inteligencja kraju, ale i mało rozumiejący dziś włościanin wypowiada swoje krytyczne słowo o Zakładzie a i temu Zakład powinien dać powolne ucho, gdy i ten mało rozumujący chłop ma czestokroć bardzo trafny pogląd na swoje istotne potrzeby, oświecone zdrowym chłopskim rozumem.

Kredyt uwidoczony lub dający się przybliżyć uwidocznić, jaki spoczywa dziś na mniejszych własnościach, jest dla ogółu nowością ostateczną lat dziesiątka i dla tego, że jest nowością, budzi tyle zajęcia i powoduje te liczne alarmujące głosy, że damy my do przepaści. Dlaczego nie mamy sobie powiedzieć, że już jesteśmy w niej?

Uspokójmy się jednak. Jeżeli nie trwoży nas tak bardzo przedłużona czestokroć własność większa, której przestrzeń ziem w kraju jest mniejsza, nie rozpaczajmy tak znów rozgłoszenie nad stanem zadłużenia naszego ludu, na mniejszych siedzibach, ale na większej przestrzeni czasu i wzrastającej oświaty, przy przeludzeniu inteligencji, wyrastającej z tego ludu, wracać ona będzie do zagród oczystych; twierdząc, że zadłużenie tych mniejszych własności będzie się stopniowo zwiększać, jeżeli tak postępować będzie jak postępuje obecnie zmniejszanie się powierzchni ziemi większej dziś własności. Czyli że następować będzie w mniejszych lub większych rozmiarach konwersja długów wielu

większych obszarów wraz z obszarami, które przechodzą będą stopniowo w ręce mniejszych posiadaczy zadłużających się ustawicznie, dla kupna tej ziemi.

Smutna to konieczność, jednakże jak wiemy nieunikniona w wielu a wielu wypadkach dzisiejszego stanu dłużnego większej własności. A przecież jest to na teraz najproduktywniejsze użytkowanie kredytu przez nasz lud, nad którym tak bardzo bładamy.

W zachodniej części kraju popęd w tym kierunku u naszego ludu chciwego ziemi, od czasu wolności dzielenia gruntów, zwiększa się w miarę rozdrabniania się ich własnych gospodarstw. Dzieje się to powoli, niepostrzeżenie prawie, ale dzieje się stale i z coraz większym przystępem i większym wzrostem chęci do kupna ziemi z większych obszarów. Ta chęć powiększania swoich gospodarstw jest nie małą podniętą do pracy, do oszczędności, do przedsięwzięcia nieraz wybieczek za popłatną pracą za granicę kraju — by zdobyć grosz dla kupna ziemi, przyległej do rodzinnych siedzib.

Przybywa długów włościańskich bardzo wiele ze ztego stanu tych gospodarstw, spowodowana często gęsto koniecznością spłaty rodozstępciolecia i wykaze nam ile włościanie nasi nabyli ziemi w drodze kupna, a ile stracili w drodze wywłaszczenia, a wówczas dopiero z takiego porównawczego zestawienia powiadczy można przekonanie, o równo wadze lub przewadze przyrostu lub ubytku ziemi z rąk naszego ludu, o stanie dłużnym istotnym, a nie urojonym, bo repartycja cyfry długów na przestrzenie wyłącznie rustykalne, bez dodania nabytej ziemi, rzeczywistego obrazu dać nam nie może.

W zachodniej części kraju utrzymują, że przewaga przybytku ziemi do rąk włościan będzie znaczniejszą aniżeli ubytek z wywłaszczeń pochodzący. We wschodniej Galicji być może że o tyle wynik byłby gorszy o ile tam stan propinacji jest świetniejszy, — a chęć do nauki, do pracy, do oszczędności mniejsza.

Zakład kredytowy włościański w szeregu licznej swojej klienteli tak jak każdy Zakład finansowy liczy trzy kategorie dłużników, to członków w zarazem. Jedni rozważni, pracowici, rzetelni i zapobiegliwi gospodarze, a wśród tych czolo stanowią rozszerzający swoje zagrody przez kupno ziemi. Ci nie narzekają tak bardzo na Zakład, pożyczając i oddając i znów pożyczają, choć przeciw mówią, że im „markotno“ — że nie mogą pożycząć taniej. Drudzy nie mniej pracowici i uczciwi, ale czy to w gorszych warunkach gospodarczych, czy przez klęski, czy wreszcie przez brak poradności popadli w zaległości. Ci tylko proszą i starają się upłacać kapitał. Trzeci nakoniec lekkomyślni, próżniaki, najczęściej opojeni, nie wybierający w środkach. Ci najbardziej i najgłośniejsze rozwodzą zale, choć Bogiem a prawdą tylko Zakładowi zawdzięczyć mają, że nie egzekwując energicznie pozostawiali ich tak długo przy ziemi, przedłużonej oddawna.

Współocześnie i opieka ogółu należy się tej drugiej, najliczniejszej rzece może kategorii dłużników Zakładu, gdy pierwsza kategoria „markotność“ przeciw dobrze pamięta o sobie. A nad trzecią kategorią przechodzi się do porządku dziennego, życząc jedynie, by ich gospodarstwa przechodziły w ręce lepsze a rodzime.

Dla zaradzenia poprawie stosunków drugiej kategorii a dla ułatwienia nabywania ziemi wypadającej z rąk wywłaszczonych, lub wypadającej z rąk skazanych już na wywłaszczenie, ulgi ze strony Zakładu są bardzo pożądane i byłby już czas wielki, ażeby Zakład ten weszł raz na drogę stopniowych reform wskazanych tak zmieniającymi się na lepsze warunkami targu pieniężnego, jak i do postępującego w ostatnich czasach dość raźnie wprowadzania ksiąg gruntowych dla mniejszych własności, urzędzenia swę stosował. Decentralizacja ksiąg gruntowych w siedzibach sądów okręgowych wskazuje wymownie, o konieczności decentralizacji Zakładu, przereformy na prowincji a umiejętnie i sprężystej w zestrzeleniu kierownictwem we Lwowie, jako siedzibie centralnego ogniska.

Zarzucają Zakładowi, że Zarząd tegoż t. j. Rada nadzorcza, czy zawiadowcza i dyrekcja wspólna z tą radą, statutu nie wykonują. Ale w czym mianowicie? Czy może w tem, co podniesiono w ankiecie Towarzystwa gospodarskiego? Nie bynajmniej. Niewykonywanie statutu jest aż nadto widoczne w zupełnie innych kierunkach. Niewykonywanie statutu polega głównie na tem, że gdy według art. 22. statutu za pożyczki, a według art. 13 za pożyczki i zaliczki, każdy członek Zakładu rzezy wzajemnie i solidarnie (jeden za wszystkich, a wszyscy za jednego, do pięciokrotnej kwoty subskrybowanych udziałów i odpowiednio ta na jednego na cały powiat polityczny, na dwa lub więcej według uznania Rady zawiadowczej powiatów razem połączonych w jedno stowarzyszenie zaliczkowe gospodarzy wiejskich, rozciągnięta być może, to przecież stowarzyszenia zaliczkowe goście stowarzyszenia zaliczkowe gospodarzy wiejskich a z zakresem działania dla Wydziałów

ów tych stowarzyszeń przepisanych, w życie wprowadzone nie zostały, kredyt zaliczkowy statutami określony a przez Wydziały stowarzyszeń udzielać się mający nigdy nie jest udzielany, a Wydziały te statutami wskazane zbierają się zazwyczaj raz tylko do roku, kiedy przychodzi wybrać z pomiędzy członków Wydziału jednego, jako delegata na walne zgromadzenie Zakładu.

Że nie wykonanie statutów (jak rozdz. III. art. 19) art. 24 lit a, b, c, art. 28, 30, 35, 36, 38, 39, 49, 41, 42, 43, 44, 45, 48, o ile te tyczą operacji kredytu zaliczkowego w stowarzyszeniach powiatowych, nie jest tak małej wagi, że dalej niefunkcjonowanie statutów wydziałów tych stowarzyszeń przyczynia się do podkopania zaufania do Zakładu a i kosztu centralnego zarządu pomnaża, co wszystko razem wzięte musi wpływać na drogocność kredytu dla członków Zakładu, będąc się starań udowodnić nie słowy tylko ale faktami.

Rachunkami powyżej zestawionymi chciałem wykazać, i zdaje się, że trafiły one do przekonania każdego myślącego człowieka, że kredyt drobnym dla mniejszego właściciela (połączony z niewyodróżnionymi jeszcze wydatkami i stratą czasu) hipotecznego zabezpieczenia, jest z abójczy. Dlatego też w statutach Zakładu naczelne niejako miejsce zajmuje kredyt zaliczkowy i stowarzyszenia nazywają się stowarzyszeniami zaliczkowymi gospodarzy wiejskich. Jest to lepsze na który poszło bardzo wiele much i zmarniało.

Bez artykułów o stowarzyszeniach trudno było wartykować pięciokrotnej odpowiedzialności za pożyczki tegoż samego powiatu i trudno uzasadnić pobieranie udziałów od dłużników w instytucji czysto hipotecznej. Udziały w pięciokrotna odpowiedzialność w miarę tychże, pięciokrotna odpowiedzialność w miarę tychże, zrozumiała jest jedynie w stowarzyszeniach zaliczkowych gospodarzy wiejskich, czy wiejskich i taką też zasadę wysunęto na czolo statutu, dla dobrej niemniej rekomendacji listów dłużnych zabezpieczonych obok tego na ziemi dłużników.

A czy to jest rzecz słuszna i sprawiedliwa, żeby temu, czyli odpowiedzialności Zakład się słał na zewnątrz (zwyciężenie odpowiadającej za jego dług) nie dać zasiłku zaliczkowego z jego własnych fundusów, — lub z fundusów poręczonych przez niego; (jak art. 19) gdy kredyt ten nie raz daleko skuteczniej go ratuje, aniżeli hipoteczny?

Tymczasem majątek stowarzyszonych stowarzyszonych gospodarzy wiejskich a i fundusze poręczone przez stowarzyszenia, z obrutu asygnat kasowych i t. d. (jak rozdz. IV. art. 25, 26 i 27) zamiast być użyte w kierunku kredytu zaliczkowego, statutami wskazanego, są obracane tylko przez centralny zarząd we Lwowie w zupełnie innych kierunkach.

Dłużnicy w rachunkach bieżących i saldach różnych rachunków wnoszą według zamknięcia rachunkowych ostatnich lat kilku zawsze przeszło milion zhr. w. a. rocznie. Eskont weksli we Lwowie, zakupione nieruchomości, efekta itp. dochodzą też do miliona. Tym sposobem dwa miliony majątku stowarzyszonych z całego kraju mniejszych posiadaczy obraca wyłącznie dyrekcja centralna Zakładu, wykluczając wszelki udział wydziałów stowarzyszeń powiatowych, do udzielania kredytu zaliczkowego (jak art. 24) i do innych czynności statutami wskazanych (jak art. 77 do 79) powołanych.

Gdyby ktoś nieświadomy stanu rzeczy dał się zaspokoić wskazaniem na powiększenie w razie wykonania statutu kosztów administracji Zakładu co bezsprzecznie wpływa na dźwolenie kredytu, to odsyłam go do zamknięcia rachunkowych Zakładu, w których się może spotkać z arcyważną cyfrą kosztów w zarządzie do 200.000 zhr. i wyżej tej kwoty corocznie uwidoczona.

Straty w kasach powiatowych, jak w 1878 r. na 23796 zhr. 71 ct. obliczone powyżej cyfry kosztów zarządu, a w kosztach zarządu kosztą podróży i inspektorów pensje, rocznie na 8 do 10.000 zhr. dające się ocenić, krom wielu i bardzo licznych pożyczek możliwych do zaoszczędzenia, absolutnie zaoszczędzonymi być nie mogą wobec bezwzględnej centralizacji Zakładu.

Jeżeliby wydziały stowarzyszeń powiatowych dokonywały rewizji kas powiatowych często lub kiedykolwiek nawet, stykały się bezpośrednio z członkami Zakładu, a dyrekcja nad tem czuwała, a czuwając utrzymywała czucie z tymi wydziałami, nie byłoby „strat w kasach powiatowych“. Funkcje inspektorów byłoby niepotrzebne. Liczba bór Zakładu na prowincji winna ulec redukcji a pozostałe mogą być wzmocnione siłami w centrum zbytecznymi.

Ulubiony frazes „nie ma ludzi“ znajdujący odpowiedź w istniejących już dziś i powstających stowarzyszeniach zaliczkowych na prowincji, a zresztą, jeżeli „nie ma ludzi“ na prowincji, to muszą być przecie tacy w centralnej dyrekcji Zakładu?

Tyle o oszczędności kosztów w zarządzie Zakładu kredytowego włościańskiego, jako pierwszym środkiem zstania kredytu dla swych członków.

Drugim środkiem jest wydanie listów dłużnych 4% i 5%, procentowych i konieczna konwersja pożyczek droższych na tańsze, którą to operację sam Zakład przeprowadzać może w miarę wprowadzenia ksiąg gruntowych mniejszych posiadłości. Najczęściej troska jest o ustalenie regularności wpływów ratalnych z pożyczek hipotecznych, a tych w naszych stosunkach, gdy

wieśniak a termin są to dwa pojęcia, które długo jeszcze nie będą się spotykały z sobą, bez egzekucji politycznej zapewnić trudno.

I ten jednak środek egzekucji politycznej w latach aienrodzaju lub klęsk elementarnych, nie zaradzi skutecznie. Przeciwnie liczne i aż nadto liczne wydarzają się wypadki, że tylko kredyt zaliczkowy dla członków Zakładu wydobywa ich z nieszczęść, w jakie bezwłasnowinnie popadają. W obecnych jednak warunkach Zakładu członkowie jego są nieraz bez wyjścia. Z jednej strony pozbawieni kredytu zaliczkowego, do jakiego mieliby prawo uciec się, gdyby Zakład statut wykonywał i nie zmuszał ich niejako do zaciągania pożyczek tylko hipotecznych, które centralna dyrekcja nawet na kwotę 50 zhr. w. a. ze Lwowa jedynie udziela, z drugiej strony przez stowarzyszenia zaliczkowe poza Zakładem stojące, ani przez kasy oszczędności a nawet gminne roztropnie prowadzone poratowani być nie mogą.

A dla czego? Bo zachodzi najczęściej obawa karambolu finansowego, w którym siła cięższa drugość lepsza, choć i sama bez pewnego szwanku nie wychodzi. Palacze w każdym razie giną. Operacje członków Zakładu, tkwiące w zastawnych opisach do sądowej wiadomości przyjętych, lecz niedostrzeganych tak łatwo jak w księgach gruntowych, a jeszcze bardziej w contactach Zakładu we Lwowie scentralizowanych, z samych księżeczek pożyczkowych zdeszyfrować się nie dadzą, i niebiedli w kluczach rachunkowych Zakładu drygenci towarzystw zaliczkowych i kas oszczędności, już nieraz srode zawiedzeni zostali, pomagając członkom Zakładu. Przy ekstrakcji pokazało się, że pretensje ich nie mają pokrycia, i że mieć takowego nie mogli, wobec rosnących do nieskończoności pretensji Zakładu. Szparzeni na gorącym, na zimnie zwykle dmuchają i ustala się przekonanie, że członkom Zakładu kredytowego włościańskiego pomagać zaliczkami, lokowanymi najczęściej na drugim miejscu niepodobna; konwersja pożyczek na drugie lata rozkładanych a zdwojonych nieraz zaległościami, nie leży ani w interesie towarzystw, ani jest możliwa. Przeciwnie spotykamy się z inną praktyką towarzystw zaliczkowych i kas oszczędności pożyczających włościanom. Gdy nie mogą dać sobie rady z wrastającymi zaległościami niektórych swych członków ułatwiają im wstąpienie w poczet członków Zakładu i realizują tym sposobem swoje zaległości. Nawet gminnych kas finansistki chwytają się już dziś tego praktycznego środka i wiodą swych klientów do klienteli Zakładu. Zazwyczaj wtenczas zachwalają Zakład głośno a po cichu smieją się, że zrelizowali pretensje kasy powierzonej ich zarządowi.

Kto tu konwertuje pożyczki gminne i towarzystw zaliczkowych, niech ten obrazek, jeden z tysiąca podobnych, wyjęty z codziennego życia, odpowie ankiecie Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Ze takie operacje towarzystw zaliczkowych i kas oszczędności, a nawet gminnych, dzieją się będą coraz częściej, mogą zapewnić, i poświadczają mi to fakta a i panowie dyrektorowie tych towarzystw na prowincji.

Przygotowanego już dobrze w Towarzystwie zaliczkowym członka jeżeli się odstępuje Zakładowi, który na 50, 100, 150, 200 zhr. zażąda hipoteki lub zastawnego opisanie, koszt którego obliczony powyżej, — przysposabia się go do wywłaszczenia to prawa, ale przecież lepiej, że go ostatecznie zliczyły Zakład, a nie Towarzystwo lub Kasa oszczędności. I lepiej, że odium spadnie na Zakład, nawyknięty już do tego, a nie na młodą i dobrej reputacji używającą instytucję towarzystw zaliczkowych.

Towarzystwa zaliczkowe strzegą się, o ile możliwości wdrażać kroki licytacyjne przeciwko swym członkom, i domowem i tylko środkami pomagając opieszalszych do zapłaty, i wystąpienia od siebie, a wstąpienia do Zakładu. Do rzędu takich środków prowadzą sekwestracje dochodów, lub egzekucyjne zajęcia ruchomości. Opowiadał mi niedawno czterech włościan z pewnej okolicy, będących dziś członkami Zakładu, że x towarzystwo zaliczkowe przeprowadziło przeciwko im egzekucję, a komisjonarzy urzędniczy sądowy i towarzystwa, w jeden dzień, w jednej miejscowości, u czterech jednocześnie prowadząc egzekucyjne zajęcia, zalkwidowali sobie kwotę wcale niepokojną, bo ośm dziesiąt zhr. od czterech wnoszących. Domo wy ten środek skłonił ich do zapłacenia i wystąpienia z Towarzystwa zaliczkowego, a wstąpienia w poczet członków Zakładu.

Gdyby istniał u nas Związek stowarzyszeń zaliczkowych, któryby obok rzeczywistego wpływu na takowe posiadał i władzę zaprowadzania jednolitego kierunku, a i pewnych stałszych zasad w operacjach tych towarzystw, przyszyłoby tylko doradzać Zakładowi kredytowemu, ażeby pozbył się ze statutu swego wszystkich artykułów wyżej powołanych, a dotyczących kredytu zaliczkowego, i pozostał instytucją czysto hipoteczną dla mniejszych własności, a i dla innych, gdyż ustrój nowych ksiąg gruntowych takiego podziału bardzo nie różni. Doradzaćby można Zakładowi, ażeby starał się zwinąć stopniowo swoich pięćdziesiąt bór w kraju, i zawarł kartel ze Związkiem stowarzyszeń zaliczkowych, by organa tych towarzystw inkasowały raty hipoteczne dla Zakładu, i wypłacały pożyczki za pewnym wynagrodzeniem, o połowę zapewne mniejszem, aniżeli koszt utrzymania dzisiejszych agencji Zakładu. Konkurencja wszelka byłaby w takim razie wykluczona, gdyż Zakład związany kartelem nie mógłby wydawać pożyczek niżej 500, a co najmniej 300 zhr. hipotecznie zabezpieczonych. Sto-

1) Wyjątek z obszerniejszej pracy pod powyższym tytułem.

